

information from different sources, the dexterity in hypothesizing and reasoning one's own position, the ability to think critically on various problematic issues etc. One of the best ways for including it in educational system of lyceum is by the aspects of religious studies in historical and civil education as so it has such elements as: work with texts and documents, axiological component, ability to draw conclusions on the basis of various sources etc. Countries where high rates of teaching philosophy in school show high results in the PISA system. We understand competence-oriented religious studies as the way of including philosophy in school as teaching thoughtful reading, the ability to analyze, synthesize and evaluate some information, ability for argumentation, as well as dexterity in expressing own opinions in writing and substantiating own position. Considering the stated points, which generally show understanding of the place and role of philosophy in general education, we are convinced that teaching of religious studies is useful for students today, because it is realized in the further professional, social, and personal life. It is also important that teaching religious studies is virtually unique, within general education, by finding answers to the meaningful questions of life that underlie the value horizon of the individual.

Ремех Тетяна Олексіївна

*Інститут педагогіки Національної академії
педагогічних наук України,
відділ суспільствознавчої освіти,
завідувач відділу, кандидат педагогічних наук*

РОЛЬ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ СУДДІВ

Професія судді є глибинно людською професією, якій притаманні соціальна значущість і відповідальність. Це одна з найскладніших юридичних професій, яка має певні особливості, що вирізняють її серед інших правничих професій, пов'язаних із захистом прав та інтересів громадян: регламентація професійних дій і поведінки судді через визначений процесуальний порядок; владний характер суддівських професійних повноважень; високе психологічне навантаження; необхідність прояву творчості й організаторських здібностей; виняткова персональна відповідальність за свої дії та рішення [7, с. 17].

Належна професійна підготовка кандидатів на посаду судді та суддів – неодмінна умова здійснення компетентного судочинства. Довіра громадян до системи правосуддя посилюватиметься тоді, коли судді матимуть глибинні та розгалуженні знання, що виходять за межі власне знань, а також особисті й суддівські навички, що дають їм змогу належно й серйозно працювати [1, с.188]. Підготовку суддівського корпусу слід розглядати і як гарантію незалежності та безсторонності суддів, як важливу умову шанобливого став-

лення суспільства до судової влади [2].

Виходячи зі ч.2 статті 83 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [5] та ґрунтуючись на наукових розвідках, компетентність судді уявляється сукупністю професійної (знання права, вміння проводити судові засідання, здатність до написання вмотивованих рішень); особистої (вміння управлятися з обсягом роботи, приймати рішення, відкритість до нових технологій); соціальної (спроможність бути посередником у спорах, проявляти повагу до сторін; здатність до лідерства) компетентностей.

Плинний характер національного законодавства, вдосконалення механізмів захисту прав і законних інтересів громадян, зростання уваги суспільства до судової влади вимагають від суддів постійного вдосконалення знань, вмінь та навичок стосовно спілкування з учасниками судового процесу, керування процесом, застосування нових технологій та ін. Законодавець та професійна потреба мотивують суддю до поновлення й поповнення арсеналу знань і професійних навичок.

Програми підготовки кандидатів у судді та суддів (*далі у тексті – слухачі*) мають уналежнювати аспекти етики, комунікаційні навички, спроможність розв'язувати спори, управлінські навички, навички правничого письма [3]. Формування й розвиток якостей судді, вдосконалення його вмінь і навичок потребують використання різних форм підготовки та застосування інноваційних технологій.

Ефективними для становлення й розвитку компетентності судді в сукупності її складників є технології, ґрунтовані на механізмах розвитку системного і критичного мислення, творчих і рефлексивних здібностей. Слухач в умовах самостійного пошуку способів виконання навчальних завдань та розв'язання проблемних ситуацій, здобування знань та вдосконалення вмінь проблемно-дослідницької діяльності, стає суб'єктом пізнавальної діяльності та власного професійного розвитку. З цих позицій інноваційними вважати-мемо інтерактивні технології.

Методи та прийоми, що передбачають інтерактивну взаємодію всіх суб'єктів процесу підготовки, сприяють поглибленню професійних знань, удосконаленню вміння самостійно ухвалювати рішення в змодельованій професійній ситуації, розвитку творчого мислення. Взаємодіючи між собою та викладачем (тренером), слухачі аналізують власні реакції та реакції тих, із ким вони співпрацюють у виконанні навчальних завдань, корегують модель поведінки й свідомо засвоюють її.

Застосування інтерактивних методів у підготовці суддів уможливорює залучення до діяльності всієї аудиторії, сприяє виробленню соціально важливих навичок кооперативної роботи, взаємодії та співпраці. Таке навчання носить характер пошуку – слухачі знаходять та аналізують інформацію, необхідну для розв'язання проблеми, отримують відповіді на запитання, розмірковують над доцільним способом виконання завдання. Відтак у підготовці суддів ефективними є ділові ігри, диспути, міні-конференції, громадські слу-

ханья, дебати тощо [4, с. 76–82].

Окремо наголосимо на ролі завдань з аналізу кейсів. Вони як імітація події чи відтворення процесу поєднують в собі адекватне відображення реальної дійсності та варіативність навчання. Тут матеріал слухачам подають у як проблему, а розширення знань і вдосконалення вмінь слухачів є результатом їхньої активної самостійної та кооперативної діяльності. Знання слухачів та їхні вміння (чітко викладати власну думку в усній та письмовій формі, переконливо відстоювати та захищати її, критично оцінювати різні думки, здійснювати самоаналіз та самоконтроль результатів підготовки) вдосконалюються в результаті моделювання розв'язання ситуації, пошуку, добору, аналізу інформації, висунення й обґрунтування гіпотез, розроблення плану дій, ухвалення рішення на основі групового аналізу справи, формулювання висновків тощо. Кейс-метод вважаємо ефективним за будь-якої форми роботи зі слухачами: лекції, семінару, практичного заняття, екзамену.

Для підготовки судді ефективними є дискусії. Обговорюючи спірне питання, слухачі глибше усвідомлюють професійні проблеми, визначають власну позицію, формулюють й висловлюють аргументи, дослухаються думок опонентів, шукають зони спільної згоди тощо. Через залучення до обговорення всієї аудиторії дискусії сприяють конструктивному розв'язанню проблеми, розвивають навички міжособистісного спілкування, толерантне ставлення до різних точок зору на проблему, заохочують висловлювання різних думок і поглядів тощо.

Аналіз наукової літератури з проблеми дає підстави вважати, що найефективнішою формою підготовки суддів є тренінг, де слухачі перебувають у режимі активного діалогу та взаємодії. Така форма підготовки має на меті не передачу певного обсягу знань та інформації – характерною особливістю тренінгів є їхнє спрямування на розвиток практичних навичок слухачів, тобто задоволення потреб, що виникають у повсякденній роботі суддів. Тренінгова форма підготовки слухачів дає змогу віднайти відповіді на питання: *Що робити*, тобто як діяти в певній ситуації; *Де* знайти необхідну інформацію; *Як* застосувати опановані знання та набуті вміння на практиці [6, с.18–19]. Застосування в професійній підготовці кандидатів у судді та суддів інноваційних технологій покликане сприяти вправлянню в спеціальних уміннях, перетворенню навчальних ситуацій в особистісно значущі, накопиченню соціального та правового досвіду тощо. Такі технології впливають на професіоналізацію слухачів, сприяючи їхньому професійному становленню, розвитку пізнавального інтересу та позитивній мотивації.

При застосуванні інноваційних технологій слід враховувати принципи комплексності, професійної спрямованості та варіативності, наступності, динамічності, цілісності, науковості в доборі й структуруванні змісту. Крім того, потребує також розроблення система оцінювання й моніторингу рівня сформованості компетентності слухачів.

Таким чином, в умовах глобалізації інформаційного простору, вдоско-

налення технологій і методів роботи, розвитку законодавства та правозастосовної практики, запровадження нових й удосконалення існуючих способів захисту прав та інтересів громадян суспільство висуває до судді вимоги оволодіння на високому рівні комплексом знань, умінь та навичок, необхідних для виконання суддівських функцій [2]. В умовах підвищеної уваги до ролі й значення судової влади як гаранта демократичного функціонування інституцій на національному, європейському та міжнародному рівнях, питання підготовки кандидатів у судді та суддів набувають особливої ваги [1, с. 188]. Належна підготовка суддівського корпусу потребує розв'язання низки проблем, серед яких – інноваційні форми та способи організації такої підготовки.

Бібліографічні посилання:

1. Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства. Київ, 2015. 708 с.
2. Концепція національних стандартів суддівської освіти. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://nsj.gov.ua/ua/about/symbols/>
3. Київські рекомендації ОБСЄ / БДПЛ щодо незалежності судочинства у 2010 р.). [Електронний ресурс]. Режим доступу : [http : // www.osce.org /uk /odihr/86319?download=true](http://www.osce.org/uk/odihr/86319?download=true)
4. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання / О. І. Пометун. Київ, 2017. 96 с.
5. Про судоустрій і статус суддів. Закон України. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
6. Фулей Т.І. Інтерактивні методи навчання у підготовці суддів. Навчальний посібник для викладачів (тренерів). К., ФОП Клименко Ю.Я., 2017. 156 с.
7. Черновський О.К. Психологічна компетентність судді у практичній діяльності. «Вісник Вищої ради юстиції» № 2 (6), 2011. С.14-18.

Чорнобай Павло Олексійович

*Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»,
кафедра історії та політичної теорії,
кандидат історичних наук, асистент*

Титаренко Олена Юріївна

*Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»,
кафедра публічного права,
кандидат історичних наук, доцент*

**ЩОДО ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ТОЛЕРАНТНОСТІ
У СУЧАСНОЇ МОЛОДІ**

Протягом останніх десятиліть тема толерантності стала однією з найбільш актуальних у світовому суспільстві. Вона обговорюється на різних рівнях, у різних аспектах, включає пласт різних дискусійних проблем, пов'язаних із взаєминами людей. Зростання агресії та насильства, злочиннос-